

Lapin ELY-keskukselle

Asia: Toimenpidepyyntö Hannukainen Mining Oy:n Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn uudistamisesta

Pyynnön esittäjät:

Äkäslompolon kyläyhdistys ry,
Muonion paliskunta,
Ylläksen Ystävät ry,
Lapland Hotels Oy,
Lapland Safaris Group Oy,
Ylläs-Ski Oy,
Äkäslompolon yhteismetsä,
Äkäslompolon osakaskunta,
Destination Lapland Oy ja
Jounin Kauppa Oy

Asiamies- ja prosessiosoite:

Asianajaja Sakari Niemelä
Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy
Pohjoinen Makasiinikatu 6 A 8, PL 208, 00131 Helsinki
Puh. (09) 2511 1620, Fax (09) 2511 1621

ASIANAJOTOIMISTO YMPÄRISTÖLAKI OY

Toimenpidepyyntö

Hannukainen Mining Oy ilmoittaa kotisivuillaan, että peruutettu ympäristö- ja vesitalouslupahakemus ja kaivoslupahakemus laitetaan uudelleen vireille vuoden 2021 aikana. Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen vaikutusalueella olevina YVA-lain tarkoittamina osallisina, mm. kiinteistönomistajina ja elinkeinonharjoittajina ja heidän edustajinaan, vetoamme ELY-keskukseen YVA-lain tarkoittamana yhteysviranomaisena ja pyydämme jäljempänä esitettävien perusteiden, että Lapin ELY-keskus YVA-lain tarkoittamana yhteysviranomaisena tulee edellyttämään Hannukainen Mining Oy:n Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristövaikutusarviointimenettelyn (YVA) uudistamista nykyisin voimassa olevaa YVA-lainsäädäntöä vastaavaksi. Katsomme jäljempänä esitettävien perusteiden, että uuden YVA:n suorittaminen on tarpeen hankkeen ja toimintaympäristön olennaisten muutosten johdosta. Uuden arvioinnin tarve perustuu myös aiemman YVA:n olennaiseen puutteellisuuteen.

Katsomme, että YVA-lainsäädäntöä tulee soveltaa myös EU:n ympäristöoikeuden vaatimukset huomioon ottaen. Koska kaivoshanke vaikuttaa merkittäväällä tavalla olosuhteisiimme ja oikeuksiimme, on tärkeää, että YVA-lainsäädännössä meille osallisina taatut oikeudet, mm. osallistuminen, vuorovaikutus ja *myös mahdollisuus osallistua vaihtoehtojen arviointiin kattavien vaikutuksia koskevien selvitysten pohjalta*, toteutetaan avoimesti ja täysimääräisesti.

Perustelut

1 YVA:n uudistamisen tarpeesta

Hannukaisen rautakaivoshankkeen YVA kuulutettiin vireille 7.4.2010. YVA-menettelyn lähtökohdat ja vaihtoehdot määriteltiin YVA-ohjelmassa, joka oli nähtävillä 25.2.-26.4.2011 eli *noin 10 vuotta sitten*. Yhteysviranomaisen, Lapin ELY-keskus (jälj. ELY), lausunto arviointiselostuksesta annettiin 24.1.2014 eli seitsemän vuotta sitten. *Väli aika YVA:sta tulevaan lupamenettelyyn on muodostunut huomattavan pitkäksi.*

Keskeinen syy YVA:n uudistamisen tarpeelle on se, että hankkeen *vaikutusten arviointi jäi tuolloin keskeisiltä osiltaan olennaisesti puutteelliseksi* ja YVA-menettelyn edellyttämä vuorovaikutus toteutumatta. Olennaista on myös, että tuolloisen arvioinnin jälkeen *hanke on olennaisesti muuttunut.*

Kaivoshanke sekä hankkeen ympäristöön vaikuttavat olosuhteet ovat muuttuneet YVA:n jälkeen siinä määrin, että arvioinnin ei nähdäksemme voida katsoa kohdistuneen nykyiseen hankkeeseen. Hankkeen muutokset liittyvät mm. vesien hallintaan, jätehuoltoon (sivukivi ja rikastushiekka-alueet), suojavallirakenteeseen, käytettäviin kemikaaleihin ja niiden määriin jne.

Myös ympäristön olosuhteisiin vaikuttavat tekijät ovat muuttuneet varsinkin Ruotsin Pajalan kaivos Hankkeen (Kaunis Iron Ab:n lupamenettely) ja sitä koskevien suunnitelmien myötä, mikä korostaa eri hankkeiden yhteisvaikutusten tarkastelun tarvetta. Pajalan kaivos Hanketta koskeva kansainvälinen YVA-menettely on keskeneräinen eikä edellytyksiä kaivos Hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnille toistaiseksi siltäkään osin ole. Käsittelemme hankkeen ja toimintaympäristön muutoksia jäljempänä kappaleessa 6.

Kaivos Hankkeen vaikutusten arviointi on edelleen keskeneräinen vielä uusienkin suunnitelmien ja selvitysten (mm. uusi koerikastus, vesienhallinta ja jätehuolto jne.) jälkeen, mistä johtuen mm. vesitalous- ja ympäristölupamenettely on peruutettu ja myös arviointia hankkeen vaikutuksista Natura-arvoihin on todettu tarpeelliseksi uudistaa (ks. ELY:n lausunto 28.10.2019).

Vaikutusten puutteellinen selvittäminen leimaa hankkeen aiempia vaiheita. Kuvaavaa on, että aiemmin tehty kaivospiiripäätös ja hankkeen vaikutusten salaamista koskeva päätös kumottiin hallinto-oikeuden toimesta. Kumoamispäätökset perustuivat keskeisesti siihen, että tehdyt ratkaisut eivät vastanneet nykyisen lainsäädännön vaatimuksia (yksityisten ja yleisten etujen turvaamiseksi annettujen määräysten puutteellisuus ja julkisuuslainsäädännön vastaisuus).

Hankkeen kehitys ja muutokset, erityisesti vaikutusarvioinnin haasteet, ilmenevät selkeästi hankkeen ympäristö- ja vesitalouslupaprosessissa, joka kesti ennen hakemuksen peruuttamista viisi vuotta ja suunnitelmia täydennettiin useaan otteeseen. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pyysi hakijaa täydentämään hakemustaan 1.7.2016, 15.8.2016, 27.1.2017, 16.8.2017, 2.5.2018, 31.3.2020 ja 6.10.2020. Täydennyksien johdosta aluehallintovirasto kuulutti hakemuksen jo kahteen otteeseen *hanketta ja sen ympäristövaikutuksia koskevien tietojen muututtua olennaisesti*¹. Lopulta hakemuksen käsittely jätettiin sikseen.

¹ Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on kuuluttanut hakemuksen 11.5.2017. Hankevastaava toimitti vastineensa 14.3.2018 ja täydensi samalla hakemusta. Tämän jälkeen toimitettiin kaksi täydennystä 8.6.2018 ja 5.9.2018 *hankesuunnittelussa tapahtuneiden muutosten vuoksi*, ja tämän johdosta hakemus kuulutettiin uudelleen. Hankevastaava toimitti vastineensa 29.5.2019 ja ilmoitti tarkentavansa hakemustaan erityisesti vesienkäsittelyn sekä vesienhallintasuunnitelman osalta myöhemmin samana vuonna.

Hannukainen Mining Oy perustelee hakemuksen peruuttamista kotisivuillaan todeten, että peruutettu ympäristö- ja vesitalouslupahakemus ja kaivoslupahakemus *päivitetään ja laitetaan taas uudelleen vireille* vuoden 2021 aikana. Yhtiö toteaa päättäneensä selkeyttää kokonaisuutta ja *poistaa lupahakemuksesta vanhentuneet tiedot ja dokumentit*. Katsomme, että *päivityksen tarve koskee keskeisesti* myös ympäristö- ja vesitalousluvan sekä kaivosluvan edellytyksenä olevaa *ympäristövaikutusten arviointia*.

Lupamenettelyn aikaisemmissa vaiheissa YVA:n on esitetty päättyneen 24.1.2014 ELY:n antamaan yhteysviranomaisen lausuntoon ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Tulkinta, että YVA-lain mukaiset vaatimukset olisivat tuolloin tulleet täytetyiksi, on nähdäksemme olennaisesti virheellinen, sillä tehty YVA (Hannukaisen rautakaivoshanke, Northland Mines Oy) *ei nähdäksemme täytä YVA-lainsäädännön vaatimuksia eikä täyttänyt niitä laatumisvaiheessakaan*, kuten jäljempänä osoitetaan. Olennaista on, että hankkeen *jo tuolloin yksilöitävissä olleet keskeiset ympäristövaikutukset jätettiin tietoisesti selvittämättä* EU:n tuomioistuimen käytännön (ks. mm. tuomio C-201/02) vastaisesti eikä osallisille siten annettu *ajossa ja tehokkaalla tavalla mahdollisuutta osallistua ympäristöä koskeviin päätöksentekomenettelyihin vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna* (vrt. YVA-direktiivin 6 artiklan 4. kohta) kuten jäljempänä osoitetaan.

Katsomme, että edellä esitetyn perusteiden YVA on vanhentunut eikä vastaa YVA-lainsäädännön vaatimuksia eikä tarjoa hankkeen lupamenettelyille (vesitalous- ja ympäristölupa sekä kaivoslupa) tietopohjaa YVA-lainsäädännön tarkoittamalla tavalla. Hankkeen tuleva lupamenettely koskee ympäristö- ja vesitalouslupamenettelyn peruuttamisen ja kaivospiiripäätöksen kumoutumisen jälkeen olennaisesti uudistunutta hanketta. *Näin ollen YVA tulee uudistaa* ja huolehtia YVA-lainsäädännön tehokkaasta ja *ajanmukaisesta toimeenpanosta* EU:n ympäristölainsäädännön edellyttämällä tavalla. *Jotta YVA voisi täyttää tehtävänsä tulevissa nykyiseen lainsäädäntöön perustuvissa lupamenettelyissä, myös YVA:n tulee täyttää nykyisen lainsäädännön vaatimukset*.

2 Vanhentuneesta YVA:sta ja yhteysviranomaisen lausunnosta

Hannukaisen rautakaivos Hankkeen arviointiselostus (tehty Northland Mines Oy:n nimissä) on päivätty 9.8.2013. *Arviointimenettelyn lähtökohdat ja vaihtoehdot määriteltiin n. 10 vuotta sitten ja*

Ryhdyttyään selvittämään vaikutuksia aiempaa perusteellisemmin, on täydennysajankohtaa jouduttu siirtämään vastineessa esitetystä.”
/ Hannukainen Mining Oy:n saate AVI:lle 30.10.2020 /korostus kirjoittajan

arviointi suoritettiin ajanjaksolla n. 7,5 - 10 vuotta sitten. Asiaan sovellettiin YVA-lakia (468/1994) muutoksineen. Näin ollen YVA-lain tulkinnassa olisi tullut ottaa huomioon myös YVA-direktiivi 2011/92/EU oikeuskäytäntöineen, kuten jäljempänä esitetään.

ELY:n yhteysviranomaisena antamalle lausunnolle on ominaista, että ELY totesi arviointiselostuksessa merkittäviä puutteita, mutta se ei antanut havainnoilleen erityistä merkitystä eikä edellyttänyt selvitysten suorittamista havaitsemiensa puutteiden osalta YVA-vaiheessa. Vaikutusten selvitystarpeet havaittiin ja voitiin yksilöidä, mutta niitä koskevat selvitykset olennaisin osin lykättiin suunnittelun myöhempään vaiheisiin.

ELY totesi puutteita hankkeen vaikutusten kannalta olennaisimmissa asiakokonaisuuksissa, mm. hankekuvausten, prosessikuvausten, sivukivien ja rikastushiekan käsittelyn, vesitaseen hallinnan, riskien hallinnan, vesistövaikutusten, uraanin vaikutusten, pinta- ja pohjavesivaikutusten, luonto- ja maisemavaikutusten, pöly-, melu-, terveysvaikutusten, äänimaiseman ja matkailuvaikutusten ja mm. Pajalan kaivoshankkeiden yhteisvaikutusten osalta.

Esimerkiksi sivukivien osalta ELY totesi ensin selvitysten puutteet: tulee selvittää tarkemmin kokonaispitoisuudet, liukoisuudet ja haponmuodostusominaisuudet, maaperän vedenläpäisevyys, tekniset ominaisuudet, pohjaveden virtaussuunnat ja se miten estetään haitallisten aineiden ja veden joutuminen ympäristöön ja pohjavesiin sekä perustaa tulokset tarpeeksi laajaan ja edustavaan näytevalikoimaan. Sitten ELY ilmaisi em. selvitysten kuuluvan juuri YVA-vaiheeseen:

”Koska sivukiveä syntyy suuret määrät, on niiden ominaisuuksien selvittäminen ja testitulosten esittäminen keskeinen osa YVA-menettelyä ja vaikutusten arviointia. Tämä on todettu myös yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antamassa lausunnossa.” /korostus kirjoittajan

Sitten, yllätyksellisesti ja oman lausumansa vastaisesti ELY ei kuitenkaan edellyttänyt selvitysten suorittamista YVA-vaiheessa vaan totesi, että ”Tarkennetut tiedot tulee esittää viimeistään ympäristölupavaiheessa” (ks. em. lausunto s. 14/62). ELY menetteli vastaavalla tavalla selvitysten useiden muidenkin keskeisten puutteiden kanssa katsoen, että YVA on hyväksyttävissä, vaikka tunnistettavia vaikutuksia ei selvitettäisikään.

Esimerkkeinä YVA:n ulkopuolelle siirretyistä ja jatkosuunnittelun varaan jätetyistä kysymyksistä/arviointitarpeista voidaan esittää mm. seuraavat lainaukset ELY:n lausunnosta (korostukset kirjoittajan):

- **rikastushiekan vaikutukset:** ”Ennen louhostäyttöä *olisi tunnettava* louhoksen sekä sitä ympäröivän alueen *kallioperän ruhjeisuus ja veden virtaussuunnat kalliossa*. Lisäksi on tunnettava tarkkaan *kaivannaisjätteen ominaisuudet* ja jätemateriaalin sisältämien *haitta-aineiden kulkeutuminen* (riskinarvio)”, kun ”malmissa on kuitenkin ilmoitettu olevan 7-13 mg/kg *uraania*, joten tärkeää olisi tietää *onko sitä ja paljonko* sitä on myös rikastushiekassa...tuleeko kaivoksen LIMS-hiekasta vaikutuksia ympäristöön mm. uraanin liukoisuuden osalta... miten estetään rikastushiekan suoto- ja valumavesien pääsy pohjavesiin ja millaisen riskin sekoittuminen siellä aiheuttaisi ”.
- **vesitase:** ”*Vesitase ja vesien hallinta on yksi keskeisiä selvitettäviä ja hallittavia asioita kaivostoiminnassa...* Selostuksessa ei ole kerrottu *miten vesitaseen mallinnus on tehty*. Miten esim. suotovesimäärät on laskettu, mitä epävarmuuksia tai epävarmoja tekijöitä liittyy vesitaseen määrittämiseen... selostuksessa esitettyjä arvioita ja päätelmien perustaa ei voi arvioida esitettyjen tietojen perusteella... miten ja millä menetelmillä vesien käsittely ja vesien puhdistaminen on tarkoitus toteuttaa ja miten prosessivesi käsitellään. *Lisäselvityksiä vaativat myös sivukivialueilta ja rikastushiekka-alueilta tulevien vesien hallinta*. Lisäselvityksiä ja tarkennuksia vaativat myös millaiset ovat *haitallisten aineiden liukoisuudet ja muut ominaisuudet* erilaisilla rikastushiekoilla, sivukivillä ja maa-aineksilla.”
- **kallioperä:** ”Kallioperän kuvauksessa ei kuitenkaan mainita *miten ehyt tai rikkonainen kallioperä on* varsinkin pintaosistaan. Rikkonainen kallio voi aiheuttaa *riskin kalliopohjavedelle* tai rajoittaa sen soveltuvuutta erilaisten läjitysalueiden pohjaksi.”
- **pintavesi ja pohjaeläimet:** ”Vesienhoitolain mukainen pintaveden ekologisen tilan arviointi on toteutettu biologisten muuttujien (pohjaeläimet, pohjalevät, kalat) osalta vanhentuneilla luokittelumetodeilla... Pohjaeläinten osalta konsultin YVA:a varten laskemat ekologisen tilan luokitellut ovat virheellisiä, sillä luokitellut joet on

- tyypitelty väärään pintavesityyppiin... Vesiensuojelun toteutus on kuitenkin kuvattu niin yleisellä tasolla, ettei sen perusteella voi arvioida, riittävätkö toimet haittojen lieventämiseen.”
- **pohjavesi:** ”Selostuksessa todetaan, että käytössä olevan tutkimusaineiston perusteella on vaikea arvioida edes alustavasti, mikä tulisi olemaan Kuervitikon suunnitellun louhoksen vaikutus Koillisaltaan erittäin suuriin pohjavesivarastoihin... Selostuksesta eikä sen liitteistä käy täysin selville *miten vedenjohtavuudet etenkin kallioperässä on määritetty.* Myöskään veden johtavuuden osalta ei käy selville *kuinka syvälle kallioperässä veden johtavuuden määritykset on kyetty selvittämään.*”
 - **maisema:** ”Maisemavaikutuksilla yhdessä luonnonrauhan kokemisen kanssa on merkittävä vaikutus luonnon virkistysarvon arvioinnissa, joten tästä näkökulmasta arviointiselostuksessa esitetty kohtalainen vaikutus ei kuvaa maisemavaikutuksen kokonaisuutta riittävällä tavalla alueellisesti eikä eri vuoden ja vuorokauden aikoina.”
 - **kalasto ja kalastus:** ”Vaikutusten arvioinnin tulisi olla yksityiskohtaista ja esittää arvio missä määrin ja kuinka laajalla alueella kalojen lisääntyminen häiriintyy tai estyy ja mitä muita merkittäviä vaikutuksia hankkeella on kalastoon (esim. kalojen karkoittuminen, mahdollinen metallien tai muiden aineiden haitallinen rikastuminen). Myös eri vaihtoehtojen vaikutukset kalastukseen tulisi kuvata yksityiskohtaisemmin.”
 - **prosessi- ja käyttökuvaukset tuotantolaitoksista:** ”Arviointiselostuksessa olisi pitänyt esittää tarkemmat prosessi- ja käyttökuvaukset tuotantolaitoksista.”
 - **melu:** ”...melun leviäminen on selostuksessa esitetty kartoilla. Karttojen tarkempi sanallinen kuvaus kuitenkin puuttuu. Myös itse kartat ovat niin *suurpiirteisiä ja epäselviä*, että niiden lukeminen on erittäin vaikeaa... *Vaihtoehtoista* olisi tullut esittää eri asuintyyppien (pysyvä/loma), yritysten ja asukkaiden lukumäärät eri melualueilla. Ilman näitä tietoja eri vaihtoehtojen vertailu on vaikeaa ja muutenkin vaikutukset jäävät piiloon... Selostuksessa ei ole juurikaan huomioitu

äänimaiseman muutosta, joka tulee kuitenkin koskemaan alueen asukkaita ja muita alueen käyttäjiä (esim. matkailu)... Melu- ja pölyvaikutukset sekä räjäytykset aiheuttavat huomattavia vaikutuksia virkistyskäyttöön, joita ei ole riittäväällä tavalla käsitelty arviointiselostuksessa.”

- **matkailu:** ”jatkosuunnittelussa ja mm. alueen kaavoitusmenettelyissä tulee hankkeen vaikutuksia matkailulle selvittää edelleen ja huomattavasti laajemmin kuin nyt YVA-vaiheessa on tehty.”
- **Ruotsin lausunnot:** ”Naturvårdsverket toteaa lausunnossaan, että *Ruotsin viranomaisten lausunnoissa on nostettu esiin suuri määrä puutteita laaditussa ympäristövaikutusten arvioinnissa.* Naturvårdsverket myös katsoo lausunnossaan, että lopullista arviointia merkittävistä Ruotsiin kohdistuvista ympäristövaikutuksista ei voi tehdä nykyisten tietojen perusteella... Hankkeen yhteisvaikutukset Ruotsin puolen kaivosten kanssa vaativat täydentämistä. *Esitettyä arviointia ei voi pitää riittävänä...* ei ole esitetty myöskään riittävän tarkasti tai yksityiskohtaisesti *miten vesienhallinta on arvioitu tai mitkä ovat eri jätealueilta tulevat päästöt...* Mahdollisten onnettomuuksien tai riskitilanteiden osalta selostus vaatii tarkentamista.”
- **Yhteisvaikutukset Tapulin ja Sahavaaran kaivosten kanssa:** ”... Selostuksessa arvioidaan, että kaivosten yhteisvaikutukset Muonionjokeen jäävät vähäiseksi. *Esitettyä arviointia ei voi pitää riittävänä...* *Tarkemman arvion puuttuminen on selvä puute YVA-selostuksessa, johon olisi pitänyt kiinnittää huomiota jo selostusvaiheessa.*”

Edellä esitetty osoittaa kiistattomasti, että ELY tunnisti arvioinnissa puutteita, joiden johdosta YVA jäi keskeisiltä osiltaan olennaisen puutteelliseksi. Siltikään ELY ei edellyttänyt em. tunnistettavien puutteiden korjaamista vaan päätyi hyväksymään YVA:n todeten, että ”Hanke arvioidaan olevan teknisesti, yhteiskunnallisesti, ympäristöllisesti ja sosiaalisesti toteuttamiskelpoinen”. ELY:n tulkinta poikkeaa nähdäksemme olennaisella tavalla YVA-lain tulkintaa ohjaavan YVA-direktiivin tarkoituksesta ja sitä koskevasta Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

3 Vaikutusten arvioinnin ajankohdasta YVA-lainsäädännön mukaan

ELY katsoi YVA:n riittäväksi, ja että selvityksiä koskevat puutteet voitaisiin korjata ja täydentää hankkeen *jatkosuunnittelun ja lupavaiheiden yhteydessä*:

”YVA-selostuksessa olevien puutteiden riittävän toteuttamisen varmistamiseksi esitämme, että lupaviranomainen pyytäisi *lupavaiheessa* yhteysviranomaisen lausunnon laadituista täydennyksistä”. /korostus kirjoittajan

Näin ollen ELY:n ratkaisu poikkesi ilmeisellä tavalla YVA-direktiivin sanamuodosta ja tarkoituksesta, minkä seurauksena YVA ei täyttänyt enempää vuorovaikutus- kuin informaatiotehtäväänsäkään. *Osalliset enempää kuin yhteysviranomaisenaan* eivät voineet arvioida hankkeen vaikutusten merkitystä ja hankevaihtoehtoja vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna *vaikutuksia koskevien tietojen puuttuessa olennaisin osin*. Menettely loukkaisi nähdäksemme selkeästi YVA-direktiivin (2011/92/EU) 6 artiklan 4. kohtaa, jonka mukaan

Yleisölle, jota asia koskee, on annettava ajoissa ja tehokkaalla tavalla mahdollisuus osallistua 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin ympäristöä koskeviin päätöksentekomenettelyihin ja sillä on tätä tarkoitusta varten oltava oikeus esittää toimivaltaiselle viranomaiselle tai toimivaltaisille viranomaisille huomautuksensa ja mielipiteensä, ennen kuin lupahakemuksesta päätetään, *vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna*.

Unionin tuomioistuin on selventänyt YVA-direktiivin sisältöä mm. 7.1.2004 antamassaan ratkaisussa **C-201/02**. Ratkaisun katsotaan ohjaavan myös sen jälkeen annetun direktiivin 2011/92/EU soveltamista. Tuomion kohdassa 53 todetaan, että ”Useisiin vaiheisiin jakautuvassa lupamenettelyssä kyseinen arviointi on lähtökohtaisesti suoritettava *heti kun* kaikkien niiden *vaikutusten, joita hankkeella voi olla ympäristöön, yksilöiminen ja arvioiminen on mahdollista*”. Tuomion kohdan 52 mukaan ”...Ainoastaan siinä tapauksessa, että kyseiset vaikutukset voidaan yksilöidä vasta toimeenpanevaa päätöstä koskevassa menettelyssä, arviointi on suoritettava kyseisen menettelyn kuluessa.” /korostukset kirjoittajan

Tässä tapauksessa vaikutusarviointien puutteet ja tarve olivat yksilöitävissä yhteysviranomaisen lausunnosta ilmenevällä tavalla, mistä nähdäksemme seurasi em. ratkaisun nojalla velvollisuus niiden arviointiin. Menettely on siten poikennut olennaisesti YVA-lain ja YVA-direktiivin tarkoituksesta,

joka ilmaistaan voimassa olevan YVA-lain 15 §:ää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 259/2016) seuraavasti:

”Arviointimenettely olisi toteutettava suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa *vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna*. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan se, *että vaikutusten arviointi tapahtuu sellisessä hankkeen suunnittelun vaiheessa, jossa vielä voidaan vaikuttaa vaihtoehtoihin* ja hankkeesta vastaavan tekemiin ympäristövaikutuksia koskeviin ratkaisuihin...”.

Esityksessä korostetaan, että vaikka aikaisessa suunnitteluvaiheessa arviointimenettelyyn liittyvät selvitykset ja vaikutusten arviointi olisi yleispiirteisempää kuin myöhemmässä suunnitteluvaiheessa, *hankkeen teknisen suunnittelun tulee kuitenkin olla tarpeeksi pitkällä, jotta hanke voidaan kuvata riittävällä luotettavuudella*. YVA-lain 15.1. §:n muotoilun taustalla katsotaan olleen lainsäätäjän pyrkimys ohjata YVA *sellaiseen hankesuunnittelun vaiheeseen, jossa voidaan vaikuttaa vaihtoehtoihin ja suunnitteluratkaisuihin* (ks. HE 259/2016, s. 61). On siis huomattava, että *juuri vaihtoehtotarkastelu erottaa YVA:n lupamenettelyistä*.

Mikäli yhteysviranomaisen ratkaisua haluttaisiin perustella sillä, *että kaivoshanke ei ole ollut teknisen suunnittelun osalta tarpeeksi pitkällä*, jotta sen vaikutukset olisi voitu arvioida, *myöskään YVA:n tekemiselle ei ole ollut edellytyksiä*. (vrt. HE 259/261 vp, s. 61: ”...*Hankkeen teknisen suunnittelun tulee kuitenkin olla tarpeeksi pitkällä, jotta hanke voidaan kuvata riittävällä luotettavuudella*”.)

4 Viranomaisen velvollisuudesta arvioida vaikutuksia

Vaikutusten arviointivelvollisuus koskee Unionin tuomioistuimen käytännön nojalla *myös viranomaista*. Tämä edellyttää luonnollisesti, että vaikutukset on riittävällä tavalla tunnistettu. Ratkaisussa C- 50/09 (komissio vs. Irlanti) tuomioistuin katsoi YVA-direktiivin 3 artiklan asettavan *toimivaltaiselle viranomaiselle hankkeen vaikutuksia koskevan laajan arviointivelvollisuuden*, jonka mukaan direktiivin 3 artiklassa asetetun velvoitteen täyttämiseksi toimivaltaisen ympäristöviranomaisen ”on tunnistettava ja kuvattava hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset tiettyihin tekijöihin, minkä lisäksi sen on vielä arvioitava vaikutukset kussakin tapauksessa *tarkoituksenmukaiseksi katsottavalla tavalla*”. Tämä edellyttää käytännössä, että toisaalta *hankesuunnittelu on riittävän pitkällä*, jotta hankkeen vaikutukset voidaan riittävällä tavalla tunnistaa ja toisaalta, että *vaikutukset on olennaisin osin selvitetty*. Näin ollen *YVA-menettelyä ei voitaisi päättää, jos hankesuunnittelu olisi merkittävien vaikutusten tunnistamisen kannalta kesken*, mikä

kuitenkin oli tilanne Hannukaisen YVA:a tehtäessä ELY:n lausunnosta ilmenevällä tavalla. Hannukaisen tapauksessa ELY:llä yhteysviranomaisena ei ole ollut YVA-lausuntoa antaessaan käytettävissään kattavaa tietoa kaivoshankkeen vaikutuksista voidakseen arvioida itsenäisesti hankkeen vaikutuksia.

Vaikka Hannukaisen kaivoshankkeen YVA:a tehtäessä Suomen YVA-lainsäädäntö ja sen soveltamiskäytäntö eivät vastanneet Unionin tuomioistuimen tulkintaa YVA-direktiivin 3 artiklan sisällöstä, Unionin tuomioistuimen ratkaisu olisi nähdäksemme tullut ottaa huomioon EU-oikeudellisen tulkintavaikutuksen johdosta YVA-lain soveltamisessa, jota se jo tuolloin ohjasi EU-oikeudellisin perustein (EU-oikeuden etusijaisuus ja tulkintavaikutus). Koska yhteysviranomaisen lausunto ei siis sisällä YVA-direktiivin 3 artiklaan perustuvaa viranomaisen omaa arviointia hankkeen välittömistä ja välillisistä ympäristövaikutuksista, kaivoshankkeen YVA ei nähdäksemme täytä tältäkin osin YVA-direktiivistä ja Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä johtuvia vaatimuksia.

5 Yhteisvaikutusten arviointia koskevasta vaatimuksesta

YVA-lainsäädäntö edellyttää, että arvioinnissa tunnistetaan ja analysoidaan myös eri hankkeista aiheutuvat yhteisvaikutukset. Unionin tuomioistuin korosti tapauksessa **C-404/09** (*komissio vs. Espanja*) YVA-direktiivin 3 artiklan asemaa ympäristövaikutusten arvioinnin sisältövaatimusten tulkinnassa yhteisvaikutusten huomioonottamisvelvoitteena. Tuomioistuin katsoi, että direktiivin 3 artiklassa asetetun velvoitteen täyttämiseksi toimivaltaisen *ympäristöviranomaisen* ”on tunnistettava ja kuvattava hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset tiettyihin tekijöihin, minkä lisäksi sen on vielä arvioitava vaikutukset kussakin tapauksessa tarkoituksenmukaiseksi katsottavalla tavalla”. Ratkaisujen C-404/09 (komissio vs. Espanja) ja C-50/09 (komissio vs. Irlanti) perusteella ympäristövaikutusten arvioinnissa on tunnistettava ja analysoitava myös eri hankkeista aiheutuvat yhteisvaikutukset. Tämä velvollisuus koskee samaan aikaan vireillä olevia hankkeita ja jo toteutettuja hankkeita. Ratkaisussa C-404/09 tuomioistuin yhdisti yhteisvaikutusten arviointia koskevan vaatimuksen viranomaiselle asetettuun arviointivelvoitteeseen. Tämäkään vaatimus ei täyty Hannukaisen tapauksessa kuten seuraavasta kuvauksesta ilmenee.

Ensin ELY totesi yhteysviranomaisen lausunnossaan myös *yhteisvaikutusten arvioinnin olennaisesti puutteelliseksi* tarkastellessaan kaivoshankkeen yhteisvaikutuksia Tapulin ja Sahavaaran kaivosten kanssa:

”Selostuksessa arvioidaan, että kaivosten yhteisvaikutukset Muonionjokeen jäävät vähäiseksi. Esitettyä *arviointia ei voi pitää riittävänä*, vaan jatkotyössä arviointi tulee esittää *vesistön tilaa kuvaavien muuttujien avulla*. Tarkemman arvion puuttuminen on selvä puute YVA-selostuksessa, johon olisi pitänyt kiinnittää huomiota jo selostusvaiheessa. *Yhteisvaikutukset Muonionjokeen ovat jo ennakolta arvioiden olleet hankkeen yksi tärkeimpiä arvioitavia vaikutuksia* mm. sen vuoksi, että Ruotsin puolella on rakenteilla mahdollisesti kolmen avolouhoksen ja rikastamon kokonaisuus. Siihen, ettei yhteisvaikutuksia ole tarkemmin selvitetty, ovat kiinnittäneet huomiota mm. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio, Ruotsin viranomaiset, Pajalan kunta.”
/korostukset kirjoittajan

Sitten ELY kuitenkin hyväksyi arviointiselostuksen myös yhteisvaikutuksia koskevan arvioinnin osalta, jonka se nimenomaisesti katsoi riittämättömäksi ja kohdistuvan ”yhteen hankkeen tärkeimmistä arvioitavista vaikutuksista”.

Pajalan kaivoshankkeen (Kaunis Iron Ab, KIAB) nykyinen suunnittelutilanne korostaa yhteisvaikutusten arvioinnin päivittämisen tarvetta entisestäänkin. Ympäristöministeriö sai 28.1.2019 Ruotsin ympäristöviranomaiselta ilmoituksen kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) alkamisesta. Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä oli mahdollisuus esittää mielipiteensä siitä, aiheuttaako hanke merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomessa, minkä johdosta Suomen tulisi osallistua hankkeen YVA-menettelyyn ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää. Suomi päätti osallistua hankkeen YVA-menettelyyn ja lausunnossa esitettiin täydentämistarpeita Ruotsin arviointiohjelmaan.

KIAB:n hanke sijaitsee Muonionjoen sivujoen Kaunisjoen valuma-alueella. Hankkeen vaikutukset ulottuisivat Muonionjoen myötä Natura 2000 -alueille, Ruotsin puolella alueelle Torne och Kalix älvsystem (5E0820430) ja Suomen puolella alueelle Tornionjoen - Muonionjoen vesistöalue (F11301912). Suomen puolella olevan Natura-alueen suojeluperusteena on *Fennoskandian luonnontilaiset jokireiitit-luontotyyppi*, jonka ominaiseen lajistoon kuuluvat lohi ja meritaimen. Ruotsin puolella suojeluperusteisiin lukeutuu myös lohi.

Vaikutusten huolellisen ja kattavan arvioinnin tarvetta korostaa mm. se, että Itämeren lohikannat (Salmosalar) on luokiteltu vaarantuneiksi (VU). Meritaimen kuuluu puolestaan äärimmäisen

uhanalaisiin (CR) lajeihin (Suomen lajien uhanalaisuus 2010). Kuten lausuntopyyntöön liitteessä 3 ”*Neuvotteluasiakirja Kaunis Iron-Tapulin kaivos – Kaunisvaaran hiekka- ja selkeytysallas*” (jälj. Asiakirja I) todetaan, Tornionjoen ja Kalix-joen vesistön Natura 2000 -alue muodostaa lisäksi lohelle tärkeän ”Länsi-Euroopan ainoan todella suuren sääntelemättömän vesistön” (s. 20). Natura-alueiden suojeluperusteisiin kuuluu myös mm. luontodirektiivin liitteen II lajeista saukko.

Yhteisvaikutusten selvitystarpeet ilmenevät myös rajajokisopimuksen valvontaviranomaisten Norrbottenin lääninhallituksen 7.3.2019 päiväystä lausunnosta (liite 1) ja Havs- och Vattenmyndighetenin 29.4.2019 päiväystä lausunnosta (liite 2), joissa katsotaan, että *hankkeen vaikutuksia*, mukaan lukien vaikutukset Natura 2000 -arvoihin, *ei ole selvitetty kattavasti, ”läpinäkyvästi” ja luotettavalla tavalla.*

Velvollisuus yhteisvaikutusten arviointiin perustuu myös luonnonsuojelulakiin ja luontodirektiiviin. Tämä korostuu myös ELY:n omassa Natura-vaikutusten arviointitarvetta koskeva vastauksessa 28.10.2019 (LAPELY 1841/2017, liite 3). ELY:n vastaus osoittaa selkeästi, että hankkeen *vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointi on edelleen olennaisesti keskeneräinen* (korostukset kirjoittajan): ”Näin ollen *vesienkäsittelyprosessin muutokset sekä muuttuneiden lähtötietojen perusteella tehtävä uusi arviointi* kaivoshankkeen vesistöihin aiheuttamasta kuormituksesta, sen vaikutuksista ja *yhteisvaikutuksista muiden toimijoiden kanssa on keskeinen asia* arvioitaessa kaivoshankkeen vaikutuksia Tornionjoen - Muonionjoen vesistön Natura-alueen suojeluperusteisiin.” Tämäkin osoittaa, että myöskään kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu Unionin tuomioistuimen em. ratkaisujen edellyttämällä tavalla.

6 Hankkeen muutoksista ja toimintaympäristön muutoksesta

Professori emeritus Kari Heiskanen on arvioinut hankkeen ja sen vaikutusten muutoksia ja toteaa, että *hankkeen keskeiset rakenteelliset ratkaisut ovat muuttuneet olennaisesti YVA:n jälkeen*. YVA:sta poikkeavat tekniset ratkaisut johtavat mm. hankkeen *jätehuoltoon, vesien hallintaan ja mm. kemikaalien käyttöön liittyviin merkittäviin vaikutusten muutoksiin*. Ympäristövaikutusten arvioinnin jälkeen tehdyt suunnitelmien muutokset ja koeajot ovat merkittävästi muuttaneet niitä arviointiperusteita, mihin YVA ja sen Natura-arvio ovat nojanneet.

Ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta se, että koeajojen perusteella vaikuttaisi siltä, että kaikki *sivukivet* ja kaikki *prosessoitu jäte* on luokiteltava potentiaalisesti happoa tuottavaksi muuttaa

ympäristövaikutuksia merkittävästi. Näin olleen aiemman YVA:n vaihtoehto 4 ei Heiskasen mukaan anna oikeita ja perusteltuja arvioita.

Samoin YVA:ssa esitetyt lähtökohdat *prosessivesien ympäristövaikutuksista* ovat Heiskasen mukaan muuttuneet täysin. Prosessivettä joudutaan koeajojen tulosten perusteella johtamaan merkittäviä määriä enemmän Muonionjokeen. YVA:n lähtöolettamat veden laadusta ovat sekä lähtökohdiltaan kemian lakien vastaisia että teknisesti väärin siten, että jäännöskemikaaleja sisältämää vettä ei ole huomioitu.

Kolmas merkittävä YVA:ssa vähälle huomiolle jäänyt asia on *pohjaveden aleneman mallinnus*. Se on tehty maalajien vakioläpäisevyys olettaen ja kallion rikkonaisuutta sen enempää tuntematta. Heiskasen mukaan on hyvin kyseenalaista, että mallin antamien lukujen oikeellisuutta ja riskiä ympäristöarvioinnissa ei ole pohdittu.

Myös prosessi ja sen vaikutukset on YVA:ssa kuvattu varsin yleisellä tasolla (YVA, kuva 8-3, s. 85). *Nykyinen suunnitelma poikkeaa* siitä huomattavasti tavoitteiltaan ja toiminnaltaan ja *myös kemikaalien käyttö poikkeaa* uudessa prosessisuunnitelmassa merkittävästi aikaisemmasta. Muun muassa rikkihapon käyttö on viisinkertaistunut ja prosessin koko kemikaalimäärä kolminkertaistunut. Heiskanen toteaa edelleen, että näin suuri lisäys muuttaa koko vesisysteemin tasapainoa ja siten muuttaa myös jäteveden laatua ja heikentää kierrätysmahdollisuuksia.

Prosessimuutoksen takia myös vesitilanteen todetaan olevan täysin erilainen kuin YVA:ssa on esitetty. Prosessin jätevettä on merkittävästi enemmän, sen ionikonsentraatio on mitä ilmeisimmin korkeampi ja kierrätysaste rajoittuneempi. Myöskään kemikaalien vaikutusta vesitaseeseen ei YVA:ssa ole tunnistettu. Tämä tarkoittaa, että ympäristövaikutusten skenaario on merkittävästi erilainen eivätkä YVA:n päätelmät vastaa muuttunutta vesitaseen tilaa. Siten YVA:n esittämä ympäristövaikutusten arvio on perusteiltaan muuttunut täysin. Heiskanen toteaa yhteenvedona, että *lähes 10 vuotta sitten tehty YVA ei kuvaa projektin viimeisten julkisten suunnitelmien ympäristövaikutuksia.*

DI Leif Ramm-Schmidt kuvaa toimintaympäristön muutosta seuraavasti:

”Erittäin raskauttavaa on, että YVA:n yhteydessä ei esitetty laskennallista yhteisvaikutusta Ruotsin puolen Kaunisvaaran rautakaivoksen kanssa. Kappaleessa

11.9.6.28 todetaan seuraavaa: *"Suomen ja Ruotsin puolen kaivoshankkeiden yhteisvaikutusta Muonionjoen vedenlaatuun ei ole mallinnettu, mutta erillisten mallinnusten tulosten perusteella arvioituina hankkeiden aiheuttama yhteisvaikutus jää vähäiseksi"*. Tässä vaiheessa siis ilman minkäänlaisia laskelmia asiasta. Nämä "erilliset mallinnukset" julkaistiin vasta YVA-vaiheen päättymisen jälkeen kansainvälisen menettelyn yhteydessä 12.5.2014 ruotsin kielellä (Northland Mines Oy - Internationellt förfarande 12.5.2014). On käynyt ilmi, että tämä dokumentti sisältää merkittäviä virheitä, joiden voidaan katsoa johtaneen virheelliseen johtopäätökseen. Tätä voidaan pitää YVA:n karkeana puutteena. Eikä vielääkään ole olemassa uskottavaa vaikutusarviota.

Ruotsin Pajalassa toimiva Kaunis Iron noudattaa Rajajokikomission v. 2010 myöntämää lupaa, jossa ei ole mitään rajoituksia jätevedenmäärän, koostumuksen ja päästöajankohdan suhteen. Naturvårdsverket on hakenut luvan peruutusta. Yhtiö on samanaikaisesti hakemassa uutta lupaa. Hakemuksessa on kuitenkin hyvin vakavia puutteita ja virheitä, joista Ruotsin viranomaiset ovat huomauttaneet. Yhtiö ei ole toistaiseksi korjannut virheitään. Päästöistä ei ole sellaista luotettavaa tietoa, jonka perusteella pätevä yhteisvaikutus voidaan tehdä.

Näiden seikkojen johdosta YVA:ssa esitetty vaikutusarvio Muonionjoessa on virheellinen, puutteellinen ja vähättelevä.

Edellytykset Natura 2000 vesistövaikutusten oikealle arvioinnille Muonionjoessa puuttuvat."

DI Ramm-Schmidt toteaa edelleen:

"Kaivosyhtiö on viimeisimmissä täydennyksissään esittänyt uusia jätevedenpuhdistusratkaisuja, joista syntyy suuria määriä aikaisemmin mainitsemattomia vaarallisia ja vähemmän vaarallisia jätteitä, joita ei ole kuvattu YVA:ssa millään tavalla. Näissä prosesseissa käytetään runsaasti uusia, osin ympäristölle haitallisia kemikaaleja, joita ei myöskään ole YVA:ssa mainittu. Jätteiden käsittelyyn liittyvien materiaalien määrä on niin suuri, että se merkittävästi vaikuttaa mm. liikennetarpeeseen. Sementtiä ja erikoishiekkaa sekä muita kemikaaleja on

tarkoitus käyttää lähes 200.000 tonnia vuodessa (vastaa noin 10.000 rekkakuormallista/vuosi). Tämän käytön vaikutusta ei ole ollenkaan YVA:ssa selvitetty.”

Hanke on muuttunut YVA:n jälkeen myös kaivosalueen ympärille suunnitellun 1 kilometrin levyisen suojavyöhykkeen poistamisen myötä. YVA-menettelyssä lähtökohtana oli, että kaivosalueen ympärille perustetaan noin 1 kilometrin levyinen suojavyöhyke, jolle ei jää häiriintyviä kohteita. YVA-menettelyn aikana ei arvioitu em. suojavyöhykkeen alueelle kohdistuvia haittoja, mm. immissioita (melu, pöly, tärinä jne.) eikä myöskään lentokivi-, paine- ja muita turvallisuusriskejä. ELY totesi jo YVA-selvitystä koskevassa lausunnossaan, että mm. ”Meluvaikutuksia ja niiden merkittävyyttä olisi tullut pohtia sellaisessa tilanteessa, että suunniteltu suojavyöhykesuunnitelma ei toteudu ja tällä alueella olemassa oleva asutus ei siirry pois”.

Edellä esitetyin perustein katsomme, että hankkeen ja ympäristön olennaisten muutosten vuoksi YVA:n uusiminen on välttämätöntä YVA-lain ja -direktiivin tavoitteiden turvaamiseksi.

7 Arvioinnin ajantasaisuuden vaatimuksesta

7.1 Yleistä

Katsomme, että Hannukaisen kaivoshankkeen YVA ei täytä YVA-lainsäädännön vaatimuksia varsinkaan tulevien lupamenettelyiden perustana. *Ajanjakso arvioinnista lupavaiheeseen on venynyt poikkeuksellisen pitkäksi* eikä jo alun perin puutteellinen YVA vastaa lupaharkinnan tietotarpeeseen, johon osaltaan vaikuttavat hankesuunnitelman olennaiset muutokset. Olennaista on, että YVA-lainsäädännön asettamien vaatimusten täyttymistä on arvioitava säännöksen EU-oikeudellista taustaa vasten.

Viranomaisen toimivaltaan ja velvollisuuksiin kuuluu EU-oikeuden etusijan huomioon ottaminen (ks. esim. EUT C-555/07). EU-oikeuden normeja on *tulkittava siten, että niiden tarkoituksen toteuttaminen turvataan*. Kuten esim. Mäenpää toteaa, ”Tulkintavaikutuksen huomioon ottaminen on viranomaisten ja tuomioistuinten velvollisuus, jonka taustalla on jäsenvaltioiden yhteistyö ja lojaliteettivelvollisuuden (SEU 4(3) art.) mukainen toiminta.”² Periaate edellyttää, että ”viranomaiset

² ks. Olli Mäenpää, Eurooppalainen Hallinto-oikeus, s. 115.

tekevät kaiken mahdollisen ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintatapoja taatakseen kyseessä olevan EU-oikeuteen kuuluvan oikeusnormin täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on tuolla säädöksellä tavoitellun päämäärän mukainen”.³ Yhdenmukaisen tulkinnan yleisenä lähtökohtana ovat EU-oikeuteen kuuluvan *säännöksen sanamuoto ja tarkoitus*. Nämä EU-oikeudelliset periaatteet on otettava huomioon myös YVA-lakia sovellettaessa YVA-direktiivin tulkintavaikutus ja Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä täsmentynyt tulkintalinja huomioon ottaen. Katsomme, että tarve YVA:n uudistamiselle ilmenee paitsi tehdyn YVA:n puutteellisuuksista, hankkeen ja toimintaympäristön muutoksista myös suoraan YVA-lainsäädännön tarkoituksesta ja siihen kytkeytyvästä *arvioinnin ajantasaisuuden vaatimuksesta*.

YVA-direktiivin (Direktiivi /2014/52/EU) 8 artiklan 6 kohdan mukaan ”Toimivaltaisen viranomaisen on varmistuttava siitä, että 1 artiklan 2 kohdan g alakohdan iv alakohdassa tarkoitettu perusteltu päätelmä tai mikä tahansa tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettu *päätös on edelleen ajan tasalla, kun päätös luvan myöntämisestä tehdään*. Jäsenvaltiot voivat tätä tarkoitusta varten asettaa aikarajat 1 artiklan 2 kohdan g alakohdan iv alakohdassa tarkoitettun perustellun päätelmän tai minkä tahansa tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettun päätöksen voimassaololle.” Tämä vaatimus on saatettu voimaan nykyisen YVA-lain 27.1 §:ssä. Katsomme, että suoritettun YVA:n puutteellisuudesta, ilmeisestä vanhentuneisuudesta ja EU-lainsäädännön vastaisuudesta johtuen YVA:n uudistamisessa on nähdäksemme noudatettava em. arvioinnin ajantasaisuuteen velvoittavaa sääntelyä ja nykyisten lupamenettelyjen tietotarpeiden johdosta voimassa olevaa YVA-sääntelyä.

7.2 YVA:sta lupaedellytyksenä

Kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalousluvan sekä kaivosluvan edellytyksenä on YVA:n suorittaminen. Voimassa olevan ympäristönsuojelulain, vesilain ja kaivoslain mukaan kaivoslupahakemukseen on liitettävä *ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä* ennen päätöksentekoa (ympäristönsuojelulaki 39.2 §, vesilaki 11:3.2 § ja kaivoslaki 34.2 §). Ympäristölupa- ja vesitalouslupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon lupaharkinnassa (ympäristönsuojelulaki 83 §, vesilaki 11:21.2 § ja kaivoslaki 56.2 §).

³ ks. Mäenpää s.115.

Katsomme, että tulevissa lupamenettelyissä on otettava huomioon nykyisen YVA-lainsäädännön vaatimukset, mikä edellyttää käytännössä YVA:n suorittamista uudelleen. Nykyisen YVA-lain 26 §:n mukaan lupapäätökseen on sisällytettävä *perusteltu päätelmä*, ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja 29 §:n mukaiset kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

YVA-lain 27.2 §:n mukaan lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin se ei enää ole ajan tasalla ja miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Arviointiselostuksen täydentämisessä noudatetaan mitä edellä 20 §:ssä on säädetty arviointiselostuksesta kuulemisesta. Yhteysviranomainen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

Lainkohtaa koskevassa HE:ssä (HE 259/2016 vp, s. 65) todetaan, että

”Perusteltua päätelmää voidaan joutua ajantasaistamaan esimerkiksi silloin, kun *hankesuunnitelma on muuttunut* arviointiselostuksen laatimisen jälkeen niin paljon, *ettei* lupahakemuksessa esitettyä hanketta voida pitää *enää samana hankkeena*. Jos arviointiselostuksen laatimisesta on kulunut aikaa, ovat ympäristöolosuhteet, ja sen johdosta ympäristövaikutukset, voineet muuttua olennaisesti. Myös YVA-menettelyyn osallistuneet ja vaikutuksen kohteena olevat tahot ovat voineet muuttua huomattavan paljon. Ellei perusteltu päätelmä olisi ajan tasalla, yhteysviranomainen ilmoittaisi lupaviranomaiselle, miltä osin arviointiselostusta tulisi täydentää ja lupaviranomainen esittäisi täydennyspyynnön hankkeesta vastaavalle.” YVA-lain 20 §:n mukaan yhteysviranomaisen on tiedotettava ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä 17 §:n 2 momentissa säädetään.

Katsomme, että HE:ssä todetut perusteet YVA:n päivittämiselle toteutuvat myös Hannukaisen kaivos Hankkeen tapauksessa.

Koska YVA-menettelyn tarkoituksena on paitsi tarjota kattaviin selvityksiin perustuva tietopohja lupaharkinnalle ja perustellun päätelmän tietotarpeisiin, myös tarjota osallisille

Århusin sopimuksessa taattu mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa hankkeen suunnitteluun sekä hankevaihtoehtojen valintaan, katsomme, että YVA tulee suorittaa uudelleen kokonaisuudessaan lupamenettelyjen aikana voimassa olevan nykyisen lainsäädännön mukaisesti.

Helsingissä 12.3.2021

Yllämainittujen pyynnön esittäjien asiamiehenä

Sakari Niemelä, asianajaja

LIITTEET:

Liite 1: Norrbottenin lääninhallituksen lausunto 7.3.2019

Liite 2: Havs- och Vattenmyndighetenin lausunto 29.4.2019

Liite 3: ELY:n vastaus 28.10.2019

Tiedoksi:

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto